

การส่งเสริมมารยาท ในการแข่งขันกีฬา

* ประโยค สุทธิสง่า

ข้าพเจ้านิยมการกีฬามากจึงขอแสดงความคิดเห็นซึ่งอาจเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านบ้าง รวมทั้งอาจทำให้เกิดความเข้าใจการผลศึกษามากขึ้น โดยขอยกเป็นเรื่อง ๆ ดังนี้

1. วิชาพลศึกษาคืออะไร

วิชาพลศึกษา คือ การศึกษาแขนงหนึ่งซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับการศึกษาแขนงอื่น ๆ คือ เป็นวิชาที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จะแตกต่างจากวิชาอื่นบ้างก็ตรงที่วิธีการและสื่อที่นำมาใช้ พลศึกษาใช้กิจกรรมการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาเป็นสื่อของการเรียนและพัฒนาการ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษาต่าง ๆ นักเรียนจะได้รับประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับ การเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษามากหรือน้อยเท่านั้น

* รองศาสตราจารย์ ภาควิชาพลศึกษาและสันตนาการ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. วัตถุประสงค์ของพลศึกษา

วิชาพลศึกษาเป็นวิชาที่มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้บุคคลได้มีการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

คนทั่วไปมองการพลศึกษาและการแข่งขันกีฬา เป็นประโยชน์ในทางน่าเชื่อถือเสียให้แก่สถาบัน หรือชาติเท่านั้น บางคนก็มองภาพจน์ของพลศึกษาเป็นไปในทางลบ หรืออาจจะมองว่าพลศึกษาฝึกแต่กำลังไม่ฝึกสมองบ้าง เล่นกีฬาแล้วร่างกายแข็งแรง เล่นกีฬาแล้วสอบตกบ้าง ซึ่งถ้าดูเผิน ๆ อาจจะคล้อยตามก็ได้ แท้จริงแล้วในประเทศที่พัฒนาแล้วจะเห็นว่าการพลศึกษาและการกีฬานั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แม้กระทั่งการศึกษาที่เปิดระดับปริญญา เอกสาขาพลศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มากมาย สำหรับชีวิตคนเราการพลศึกษามีบทบาทตั้งแต่อยู่นในครรภ์มารดา ก็ต้องเรียนรู้จักการเคลื่อนไหว มารดาก็ต้องรู้จักออกกำลังกายแล้ว ไม่อย่างนั้นก็คงไม่รอดออกมาดูโลกตั้งเช่นทุกวันนี้ พอเด็กคลอดจากครรภ์มารดาเด็กก็เริ่มร้อง ยกมือ ล่ำตัวเคลื่อนไหว อวัยวะภายในเริ่มออกกำลังกายโดยธรรมชาติ ถ้าผิดธรรมชาติอาจเสียชีวิตได้ ปัจจุบันมนุษย์ทุกคนก็จะขาดการออกกำลังกายเสียมิได้ พลศึกษาเป็นการเรียนเพื่อเสริมสร้างกำลัง เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า "กำลัง" เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการดำรงชีวิต คนเราแม้จะมีวิชาความรู้ มีทรัพย์สินเงินทอง มีสมิตำแหน่งมากเท่าไรก็ตาม ถ้าขาด "กำลัง" เพียงอย่างเดียว สิ่งที่มีอยู่ไม่เกิดประโยชน์อะไรหรือมีประโยชน์น้อย ดังคำกล่าวที่ได้ยินเสมอว่า "ก่อนที่จะให้การศึกษาใด ๆ นั้น สมควรที่จะให้ผู้เรียนนั้นได้มีสุขภาพดีเสียก่อน" หรือ "สุขภาพจิตที่ดี ย่อมอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง" ที่กล่าวมานี้เพียง "กำลังส่วนตัว" แต่ประเทศชาติบ้านเมืองของเราต้องการ "กำลังของชาติ" แม้ชาติบ้านเมืองของเราจะมีทรัพยากร มียุทธบกรณ์ มีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมาย แต่ถ้าบ้านเมืองอ่อนแอฝ่ายพอมไม่มีกำลัง ก็ไม่อาจสร้างสรรค์และป้องกันประเทศชาติไว้ได้ เพราะฉะนั้น ประเทศชาติจึงต้องสะสมกำลังไว้ให้เพียงพอ ดังคำกล่าวของพลเอก กฤษณ์ สีวะรา ที่ว่าการสะสมกำลังของชาติก็คือการสร้างพลานามัยให้แก่พลเมืองนั่นเอง

การสร้างกำลังส่วนตัว และการสะสมกำลังไว้เพื่อประเทศชาติก็คือ ต้องมีกรรมวิธีและวิธีสากลที่เรียกว่า "ระบบพลศึกษา" ในการแบ่งการศึกษาของชาติยังแบ่งออกเป็น 4 แขนงตามแผนการศึกษาชาติ ท่านจะเห็นว่าสภาการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญแก่การพลศึกษามาก ถึงกับยกเป็นการศึกษาแขนงหนึ่งโดยเฉพาะ ดังที่ท่านทั้งหลายทราบกันดีแล้ว

มีข้อนำสังเกตรด้วยว่าพลกำลังทางร่างกายนั้น สัตว์โลกทุกชนิดย่อมมีด้วยกันทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือเดียรัจฉาน แต่ความแตกต่างกันอยู่ตรงที่ว่ามนุษย์เรา เมื่อมีกำลังแล้วก็มีคุณธรรมสำหรับควบคุมการใช้อำนาจร่างกายของตนด้วย เพราะฉะนั้นการเรียนพลศึกษาจึงมีไว้จะสร้างแต่กำลังทางร่างกายอย่างเดียว จะต้องสร้างคุณธรรมสำหรับควบคุมกำลังให้แก่แก่นักเรียนด้วย นักเรียนจึงจะเกิดเป็นนักกีฬาที่สมบูรณ์ และด้วยเหตุนี้เองเราจึงมีการทดสอบการศึกษาแขนงนี้ด้วยการแข่งขันกันด้วยเกมกีฬาประเภทต่าง ๆ การแข่งขันนั้นจุดหมายก็อยู่ที่ว่าจริงเรียนใดจะสามารถสร้างมนุษย์ให้เป็นนักกีฬาที่ดีได้ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้แข่งขันหรือในฐานะผู้ชม และไม่ว่าจะเป็นผู้ชนะหรือผู้แพ้การแสดง "ความเป็นนักกีฬาที่ดี" ได้นั้นแหละคือชัยชนะอย่างแท้จริง ส่วนการได้รับรางวัลนั้นเป็นเพียงส่วนประกอบในการทดสอบในสนามเท่านั้น

โดยนัยดังกล่าวนี้ ครูพลศึกษาจึงถือว่าเป็นผู้ได้ทำหน้าที่อันสำคัญแก่ชาติบ้านเมือง คือเป็นผู้สร้างชุมกำลังอย่างดีไว้ให้แก่บ้านเมืองของตน นับว่าท่านได้ทำงานที่มีเกียรติยิ่ง

3. เหตุร้ายที่เกิดขึ้นจากที่มีการแข่งขันกีฬา

ตามข้อเท็จจริงนั้นปรากฏว่า การทะเลาะวิวาทกันเนื่องจากการแข่งขันกีฬาเป็นเรื่องที่มีมานานแล้ว สมัยก่อนก็เคยมีเหมือนกัน แต่ลักษณะการทะเลาะวิวาทไม่รุนแรงเหมือนสมัยนี้ การทะเลาะวิวาทของนักกีฬาหรือกองเชียร์สมัยนี้ นอกจากจะกระทำไปโดยปราศจากเหตุผลแล้ว รู้สึกว่ามีการทำร้ายกันอย่างรุนแรง ศาสตราจารย์ที่ใช้กีฬารุนแรงกว่าสมัยก่อน ประการสำคัญที่น่าเป็นห่วงมากอย่างหนึ่งก็คือ มีการทำร้ายกันอย่างจงล้างจงผลาญชนิดผูกเวรกัน คือไปพบเข้าที่ใดก็ทำร้ายกันที่นั่น และไม่จำเป็นเพราะเขาจะจงว่าผู้ที่ตนทำร้ายนั้นจะเคยทำอะไรให้ตนได้รับความเจ็บช้ำว้าใจหรือไม่ ขอเพียงแต่ว่า

ไว้ให้เป็นเพื่อนร่วมสถาบันเดียวกันกับคนที่ตนไม่ชอบหน้าเท่านั้นก็อาจทำร้ายได้
พฤติกรรมเช่นนี้ทำให้ผู้ที่สุภาพเรียบร้อยพลอยได้รับความเสียหาย และเป็นที่
วิตกกังวลของบรรดาผู้ปกครองทั้งหลายเป็นอันมาก

ความจริงในการก่อการทะเลาะวิวาทในสนามกีฬาที่ดี ใน
ชุมนุมชนทั่วไปก็ดี ไม่ใช่เรื่องมาจากกีฬาเสมอไป ที่เนื่องมาจากการเหตุอย่างอื่น
ด้วยก็มาก แต่ในสายตาของคนภายนอกก็มักจะเหมารวมว่า เนื่องมาจากการ
แข่งขันกีฬา เหตุการณ์เหล่านี้จึงนับว่าเป็นรอยมลทินติดอยู่ในวงการพลศึกษา
เป็นการลดล้างคุณค่าของพลศึกษา ก่อรอยร้าวขึ้นในหมู่เยาวชนของชาติ และ
ทำให้เกิดเกียรติคุณของสถานศึกษา ตลอดจนครูพลศึกษาพลอยมีหมองไปด้วย ข้อ
นี้เองที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสว่าการที่นักเรียนติดกันนั้นทำให้บ้าน
เมืองได้รับความเสียหาย

เรื่องนี้ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า การเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่คอย
ปราบปรามหรือระงับเหตุการณ์นั้นก็เป็นวิธีที่ดี แต่จะให้ผลดีอย่างเด็ดขาดที่
เดียวหาได้ไม่ เราควรมีมาตรการอีกหลายอย่าง อย่างแรกที่สุดก็คือครู
พลศึกษาและครูผู้เกี่ยวข้องกับการกีฬาจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ของพลศึกษา
และการแข่งขันกีฬาให้เข้าใจอย่างแน่ชัดดังกล่าวก่อนแล้วในตอนต้น ให้เขาเห็นว่า
เราเล่นกีฬากันทำไม ทั้งผู้เล่นและผู้ชมจะได้เข้าใจจุดหมายตรงกัน คือเรา
จะดูตรงที่ว่าฝ่ายไหนเป็นฝ่ายที่มีน้ำใจเป็นนักกีฬาที่ดีกว่ากัน ถ้าทางสถาบัน
การศึกษาผู้ใดหรือพวกใดยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ ก็ควรห้ามมิให้เข้าไปมี
ส่วนกับการแข่งขันกีฬานั้น หรือถ้าจะให้ไปก็ควรมีครูควบคุมไป และสอน
ประกอบการสาธิตขณะนั้นก็ได้ว่านักกีฬาที่ดีเขาเล่นกันอย่างไร เพราะนักกีฬา
ประเภทนี้ก็มีไม่กี่คน

นอกจากนี้แล้ว หากทางสถาบันการศึกษาจะรวบรวมผู้ที่ชอบก่อ
เหตุวิวาทมอบให้กรมการศาสนาช่วยอบรมขัดเกลาโดยอาศัยพระสงฆ์ หรือ
แก้ไขโดยวิธีการแนะนำทางจิตใจก็อาจทำได้ข้อสำคัญขอให้ทางสถาบันการ
ศึกษาให้ความร่วมมือกับกรมการศาสนาอย่างใกล้ชิดช่วยกันแก้ไขให้ถูกต้อง

4. มารยาทของนักกีฬาในสังคม

ความจริงเรื่องนี้ดูก็ไม่สู้จะเป็นปัญหามากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองทางบ้านเมืองเกือบจะไม่รู้ว่า เด็กของตนมีความประพฤติต่อสังคมอย่างไร แต่ถ้าดูให้ซึ่งเราจะเห็นได้ว่า มีนักกีฬาจำนวนมากที่วางตัวไม่เหมาะสมกับที่เป็นนักกีฬา หรืออย่างน้อยก็สมกับเป็นเด็กผู้ชาย เริ่มตั้งแต่ภายในครอบครัวขาดความเคารพเรื่องพี่พ่อแม่ ในเวลาเรียนก็ขาดความเคารพครูบาอาจารย์ มีบางพวกทำตัวเป็นอึปี่หรืออึมก๊ก็เป็นเด็กเสเพลเข้าไปแออัดอยู่ในสถานเริงรมย์ มั่วสุมเสพยาเสพติดในสถานที่ไม่สมควรต่าง ๆ และก็มิอยู่น้อยที่ไม่ค่อยชอบเข้าเรียน

ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า การที่ปล่อยให้เด็กประพฤติต่อสังคมในทางที่ไม่เหมาะสมไม่ควรนั้นเป็นรากฐานแห่งความเสื่อมทรามหลายประการแม้เด็กที่ชอบก่อการทะเลาะวิวาทหรือก่อเหตุรุนแรงก็มาจากเด็กประเภทนี้เอง ในการแก้ไข เราจะต้องตามให้ทันเด็ก ระหว่างสถาบันการศึกษากับผู้ปกครอง ทางบ้านต้องติดต่อกันอย่างใกล้ชิด เช่น เด็กไม่ไปโรงเรียน ทางสถาบันการศึกษาก็ควรจะได้แจ้งให้ทางบ้านทราบโดยด่วน เพราะพ่อแม่ของเด็กเขาก็ไว้ใจสถาบันการศึกษา แต่เท่าที่ปรากฏมาแล้วในระยะหลัง ๆ เราไม่ค่อยได้สนใจ เรื่องนี้ได้ทราบว่าบางรายกว่าจะรู้ว่าเด็กของตนหนีโรงเรียนก็เป็นเวลาหลายเดือน

ในเรื่องมารยาทของนักกีฬานี้ ข้าพเจ้ายังรักวิธีการอบรมสั่งสอนแบบโบราณ คือสอนให้เด็กมีสมบัติผู้ดี ไม่เป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก เรื่องสมบัติผู้ดีนั้นควรจะต้องสอนทบทวนกันอยู่เสมอ ไม่ใช่ว่าสอนกันคราวเดียวก็ถือว่าเสร็จเรียบร้อยแล้ว

5. การปลูกฝังคุณธรรม

การปลูกฝังคุณธรรมเพื่อให้เป็นนักกีฬาที่ดี ข้อนี้เป็นปัญหาสำคัญของเราจะต้องช่วยกันทำไม่ใช่ว่าเพียงแต่ช่วยคิดหรือช่วยพูด

ข้าพเจ้าเห็นว่า การที่ใครจะเป็นอะไรก็ตามแต่จะดีได้ต้องมีศีลธรรมประจำใจ เช่น จะเป็นทหารที่ดี เป็นตำรวจที่ดี เป็นข้าราชการที่ดี

เป็นครูที่ดี หรือเป็นอย่างอื่นก็ตามจำเป็นจะต้องมีศีลธรรมเป็นพื้นฐานอยู่ในจิตใจ ถ้าขาดศีลธรรมเสียอย่างเดียวแล้ว คนเราจะดีไม่ได้ ดังเช่นพระราชนิพนธ์ของล้นเกล้ารัชกาลที่ 6 ว่าเทศนาเสือป่าที่ว่า ความรู้ทำให้ฉลาด แต่ศีลธรรมทำให้คนเป็นคนดี แม้นักกีฬาที่เหมือนกัน การที่เป็นนักกีฬาที่ดีได้ต้องมีศีลธรรมประจำใจ

อันที่จริงนักกีฬายังจำเป็นที่จะต้องแสดงถึงความมีศีลธรรมทุกฝั้ว เริ่มตั้งแต่ความสามัคคีกันจนเล่นกีฬาด้วยกันได้ มีสติสัมปชัญญะ เป็นอย่างดี เคารพครีตวินัยระเบียบวินัยหรือกติกา รู้จักใช้ปัญญาแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า อธิษาศัยเหล่านี้เป็นหลักศีลธรรม มีอยู่ในหลักสูตรการศึกษาแล้วทั้งสิ้น

ปัญหาสำคัญอยู่ที่การสอนให้นักกีฬาเข้าใจ ข้าพเจ้าเห็นว่าการสอนศีลธรรมนั้น ถ้าเราได้ครูผู้สอนที่นักกีฬาศรัทธาอยู่แล้วย่อมจะได้ผลดี คืออันดับแรกต้องปลูกฝังความเลื่อมใสก่อน เช่น อารามพระธรรมทูตที่เขียวชอุ่มในการสอนให้ช่วยสอนผู้อื่นไว้ ต่อจากนั้นครูผู้ปกครองและครูพลศึกษาก็ช่วยกันฟื้นฟู เหมือนพระท่านปลูกเมล็ดผลไม้ไว้และเราช่วยกันรดน้ำพรวนดิน โอกาสที่ครูพลศึกษาและครูผู้ปกครองจะสอดแทรกหลักศีลธรรมเข้าไปได้ทุกตอน เพียงแต่ครูจะต้องเข้าใจนำหลักศีลธรรมเข้าประยุกต์กับวิชาอื่นเท่านั้นและเป็นที่น่ายินดีที่ครู เทพหรือ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีได้สรุปความมีน้ำใจนักกีฬาหรือมีคุณธรรมในนักกีฬาอย่างไร โดยสรุปว่าในเพลงกราวกีฬาอย่างสมบูรณ์ดีมาก

ประการสำคัญ ครูพลศึกษาจะต้องเข้าใจภารกิจของตนเองอย่างถูกต้องว่า เราสอนพลศึกษาเพื่อให้เป็นนักกีฬาที่ดี มีวิชาสอนเพื่อให้มีแต่กำลังกายที่จะเอาชนะคนอื่น เพราะกำลังที่ปราศจากศีลธรรมกำกับไว้ก็เหมือนกับดาบซึ่งไม่มีฝัก อาจเป็นภัยแก่ตนเองได้ง่าย

6. คุณสมบัติของครูพลศึกษา

ตามที่ข้าพเจ้ากล่าวมาตั้งแต่ต้น ท่านทั้งหลายจะเห็นว่าภารกิจของครูพลศึกษาเป็นเรื่องสำคัญมาก นอกจากเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทความเจริญก้าวหน้าแก่ศิษย์แล้ว ยังเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นผู้สร้างพลังแห่งชาติเพื่อความมั่นคงของประเทศอย่างเต็มตัว ครูพลศึกษาจึง

จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับหน้าที่อันมีเกียรติของตน อย่างน้อยก็มี "พล
ธรรม" คือ ธรรมะสำหรับสร้างพลัง 5 ประการที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้
คือ

1. สัทธาพลัง มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. วิริยพลัง มีความเพียรพยายามแก้ไขเหตุการณ์
3. สติพลัง มีความรอบคอบสอดส่องผลได้ผลเสีย
4. สมาธิพลัง มีความตั้งใจจริง รู้จักควบคุมจิตใจของตน
5. ปัญญาพลัง มีความฉลาดรอบรู้ในวิธีฝึกสอนศิษย์อย่างเพียงพอ

7. สาเหตุที่นักกีฬาติดกัน

ตามที่ข้าพเจ้าได้ศึกษาและติดตามผล โดยคลุกคลีอยู่กับวงการ
กีฬาของไทยมานานกว่า 30 ปี และอ่านหนังสือพิมพ์พบว่า มีนักกีฬานักเรียนติดกัน
การแข่งขัน ปรากฏว่าสาเหตุที่นักกีฬามีเรื่องกันนั้นผู้ควบคุมหรือโค้ชนักกีฬานั้น
เองเป็นผู้ยุยงนักกีฬาให้มีเรื่อง เนื่องจากต้องการชัยชนะเพียงประการเดียว
และผู้ควบคุมทั้งหลายเป็นจำนวนมากไม่เคยเป็นครูพลศึกษามาก่อนเลยข้าพเจ้า
ได้กล่าวในข้อ 7 นี้ไม่ใช่เรียนความรับผิดชอบ แต่เป็นข้อเท็จจริงจากประสบ-
การณ์ที่ได้พบมา ส่วนครูพลศึกษาบางคนก็ต้องมีบ้าง ก็ต้องอธิบายให้เพราะคนจะ
เลือกเกิดไม่ได้ ย่อมมีทั้งคนดีมาก คนดีน้อยบ้าง และต้องขอโทษไว้ ณ ที่นี้
ด้วยว่า ไม่มีเจตนาว่าใครทั้งนั้น เพียงเสนอความคิดเห็นพอเป็นแนวทางเท่านั้น

บรรณานุกรม

- ประโยค สุทธิสง่า. ทักษะกีฬายอดนิยม (ฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์บอล แบดมินตัน และเทเบิลเทนนิส). กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2536.
- ตำราการฝึกและการตัดสินกีฬาฟุตบอล (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2537.
- แบบทดสอบทักษะฟุตบอล. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2537.
- คู่มือการสอนฟุตบอล. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2537.
- ยุทธวิธีและการเล่นฟุตบอลเป็นทีม. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2537.
- ฟุตบอลแห่งประเทศไทย, สมาคม. เอกสารเรื่องคุณลักษณะของผู้ตัดสินและผู้กำกับเส้นที่ดีและหน้าที่คณะกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอล. กรุงเทพฯ : สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย, 2531.